

KURUCU, KOLEKSİYONER VE ARAŞTIRICI KİŞİLİĞİYLE
PROF. DR. FERİDUN NAFİZ UZLUK

Prof. Dr. Berna Arda*

Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk yaşam öyküsünü şöyle anlatmaktadır:

“1902 yılında Konya Vilayeti Ereğli kazasında doğdum. 1924 yılında Haydar Paşa Tıp Fakültesi’nden mezun oldum. 1925 yılında stajımı bitirerek tabip diploması aldım. Mesudiye kazası hükümet tabipliğine tayin edildim. Burada üç yıl hizmet ederek 1928 senesi Ağustosunda Konya Memleket Hastanesi Dâhiliye asistanlığına tayin edildim. 1929 Mart’ında Konya muntıkası sıtma mücadele merkez tabipliğine, sonra Aksaray Vilayet merkezindeki Sıtma Mücadele Şubesi’nde üç yıl çalıştım. Burada gösterdiğim başarı dolayısıyla Sağlık Bakanlığı’ndan takdirname ile taltif edildim. 1932 yılı Nisan’ında istifa ederek kendi hesabıma Almanya’ya gittim. Münih Tıp Fakültesi’nin Friedrich von Muller idaresindeki Tıp Fakültesi’nde 2. Dâhiliye Kliniği’nde ve laboratuvarında çalışarak sertifika aldığım gibi, yine aynı fakültenin Hijyen Enstitüsü’nde ve bu şehirde bulunan Devlet Bakterioloji Enstitüsü’ne devam ve buralardan sertifika aldım.

1934 senesinde Hamburg şehrine giderek orada bulunan Gemi ve Sıcak Memleketler Hastalıkları Enstitüsü’nde bir yıl devam ettiğim gibi, burada açılan ve pratik yapmış tabiplerin tekâmülüne yardım eden büyük kursa iştirak ile kurs sonunda imtihana girip diploma aldım. Eppendorf Hastanesi’nde Schott Müller’in kliniğine devam ederek bilhassa salgın hastalıklar üzerinde çalıştım. Burada sertifika aldım. 1935 yılında memlekete döndüm. Sağlık Bakanlığı’nda Trakya Umumi Müfettişliği’nde seyyar salgın hastalıkları tabipliğine tayin edildim. Orada bilhassa göçmen işleri ile uğraştım. Bir sene sonra Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü Çiçek Aşısı Mütahassıslığı’na tayin edildim.

1946 yılına kadar bu Enstitünün muhtelif servislerinde çalıştım. Aynı senede Ankara Tıp Fakültesi’nin Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsü’ne Profesör seçildim.

1949, 1950, 1954 senelerinde dış memleketlerde tetkiklerde bulundum.”

---

* Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD.

Resim 1: Feridun Nafiz Uzluk

Feridun Nafiz Uzluk, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk tıp fakültesi olarak resmen 19 Ekim 1945 günü açılan Ankara Tıp Fakültesi'nin ilk kurulan akademik birimlerinden birisi olan Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü'nün, şimdiki adıyla Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı'nın kurucu hocasıdır.

Fakültenin açılışında önemli çabası ve katkıları olan Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel fakültenin açılış söylevinde, tıp eğitiminin ülkemizdeki tarihçesine değindikten sonra şunları dile getirmiştir (Arda B, 1996).

"... 13. asırdan beri vaadettiğimiz tıp öğretimi duraklarından birini şu saatte Anadolu'nun ortasında ve Cumhuriyet'in Başkenti'nde açıyoruz... Ankara Tıp Fakültesi kolay kurulmamıştır. Öğretim yerleri, laboratuvarları ve klinikleri bulunan öğretici arkadaşları vazifelerinden ayırarak yeni tıp fakültesine hizmetlerini temin etmek için büyük gayretler sarfettik... Sayın öğretici ve genç öğrenci arkadaşlarım; mesleğiniz yorucu, öğrenme zamanı uzun, öğrenmeye mecbur ettiği konular çeşitli, hususi hayatınıza kadar tesir edecek

güçlükleri size yükleyen bir meslektir. Sizler insanın varlığında duyduğu acıları kendi varlığınızdakileri unutarak, giderme mesuliyetindediniz. Onun için bilginiz kadar ahlâkınız; tecrübeniz kadar karakterinizin kuvvetine muhtaçsınız. İnsanlık tarihinde zatın ve adını bulamadığımız ilk hekim, bir hastanın çektiği ızdırabı dindirme çaresini arayan ilk insandır. Her hekim bu ilk hekim duygusuna ermedikçe, ancak bu kurtarıcı mesleğin esiri olmaya mahkûmdur. Sahibi değil, amacı hastayı iyi etmek, hastanın ızdırabını dindirmek ve böyle hayatı bahtiyar olarak uzatmak olan hekimlik; bilgilerin ve sanatların akibeti en hüüzün vericisi, bunun için en kutsalıdır. Çarelerini bulmak için bütün kuvvetlerini sarfeden hekimin kendisi de hastaları gibi bir gün ölür. Onun içindir ki, meslekler arasında, akibeti amacını yalanlayan hekimlik, mensuplarını dikkatli ve iradeli şekilde en özgeci ve en hayırlı insanlar yapar. Böyle olmayanlar bilgi ve tecrübeleri ne kadar, üstün olursa olsun, hekim değildirler.

Tıp öğretiminin, günün pozitif bilimleriyle ilgisi, bu bilimin bir kısmını laboratuvarlara toplamıştır. Fizik, kimya, biyoloji ve bunların türlü dallarında geniş ve derin ihtisaslar teessüs etmedikçe köklü bir tıp öğrenimi imkânsızdır. Laboratuvarlarına kapanıp bu konularda sabırlı mevcudu öğrenen ve yenilerini arayan insanlarımız çoğaldığı nispette Türk Hekimliği milletlerarası değerini kazanacaktır...”

Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, konuşmasını şu sözlerle bitirmiştir:

“... 19 Ekim 1945, tarihimizde bahtiyar bir günün ve bahtiyar edecek bir günün işareti olsun.

Ankara Tıp Fakültesi’ni hep beraber kutlayalım.”

Ankara Tıp Fakültesi’nin kuruluşu o dönemin sağlık politikasına koşut olarak değerlendirilmelidir. O yıllarda hekim açığının varlığı her alanda kendini hissettiriyordu. İstanbul başta olmak üzere başlıca üç büyük kent hekimlerin yoğunlaşmış olduğu bölgelerdi. Yardımcı sağlık hizmetlerini yürütecek personelin de azlığı açıkça görülüyordu. Bu ortamda koruyucu hekimlik yaklaşımının ağırlıklı bir biçimde benimsenmiş olması ve hemen her aşamada dile getirerek sergilenmesi çarpıcıdır. Hekim yetiştiren kurumlar olarak tıp fakültelerinin yükleneceği görev, o yıllarda günümüzdekinden çok farklıydı. Tüm yükseköğrenim kurumlarında da görüldüğü gibi, üniversitelerin seçkin ve eğitimli bireyler yetiştirilerek toplumun aydınlanmasında önemli bir görevi yerine getirmekle yükümlü tutuldukları açıktır.

Bu fakültenin açılışı sırasında da farkedileceği gibi; kuruluşun hemen her aşamasında fakülteyi Millî Eğitim Bakanlığı'nın sahiplenmiş olduğu görülmektedir. Bu nedenle kuruluşun hemen her evresinde Millî Eğitim Bakanı'nın izi, etkisi ve telkini olmuştur. Hasan Ali Yücel' in tıp fakültesindeki öğretim üyelerinin eğitimcilik formasyonlarına ilişkin sözleri de, fakültenin kitap gereksinimi, mutlaka düzenli bir yayın organının bulunması gerektiği, bilim ve ahlâkın birlikte yürümek zorunda olduğunu dile getirmesi de fakültenin öncelikle bir eğitim ve araştırma kurumu olarak görüldüğü, sağlık hizmeti verecek bir yapı olmasının daha geri planda kaldığını sergileyen ipuçlarıdır. Bu bağlamda yeni kurulan tıp fakültesinin 19 Ekim 1945'te açılışını izleyen aylarda ilk kurulan, hemen 1946 Ocak ayında açılmasına karar verilen birkaç kürsüsünden birisinin, o zamanki adıyla "Tıp Tarihi ve Deontoloji" olması sürpriz değildir.

Uzluğ hocanın Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki profesörlük kadrosuna atanma öyküsünü personel sicil dosyasındaki bir belgeden buluyoruz:

"Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Katına

Fakültemizin Tedavi Kliniği ve Farmakoloji, Tıp Tarihi ve Deontoloji ve Fizyoloji derslerine profesör seçimi için yapılan incelemelerde profesör kurulunca bu üç şubeye aday gösterilmiş, bu adayların eserlerini ve olumluluklarını incelemek için profesörler arasında 5 kişilik bir kurul seçilerek adaylar hakkında lüzümlü raporlar elde edilmiş, profesörler kurulunda 12. 6. 1946 Çarşamba ve 14. 6. 1946 Cuma günleri uzun uzadıya tartışmalar yapılarak aşağıdaki seçim sonucu elde edilmiştir.

.....

Tıp Tarihi ve Deontoloji dersi için gösterilen 3 adaydan Dr. Feridun Nafiz Uzluğ 18 oydan 16 müsbet, 2 menfi; Dr. General Mazlum Boysan ve Dr. Osman Şevki Uludağ 18 oydan 5er müsbet ve 13'er menfi oy alarak çoğunluğu kazanamamışlardır.

Dr. Feridun Nafiz Uzluğ'un en muvafık aday olduğuna kani bulunduğumuzu, arz ve atanmaları için müsaadelerine..."

Ord. Prof. Dr. Abdulkadir Noyan
Dekan
İmza

17.3.1947 tarihinde Tıp Fakültesi'nden Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'ne yazılmış bir yazıdan:

“Ankara Üniversitesi Dergisinin yazı heyeti için Fakültemiz adına Tıp Tarihi ve Deontoloji Profesörü Feridun Nafiz Uzluk, Profesörler Kurulu’nun 13.3.1947 tarihli toplantısında seçilmiştir.”

Yine Basın Yayın Genel Müdürlüğü’ne yazılmış benzer bir yazıdan:

“Basın Yayın Umum Müdürlüğü’ne

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası’nın umumi neşriyatını idare eden Behçet Kamay yerine, Profesörler Kurulu’nun kararı ile Feridun Nafiz Uzluk’un seçildiğini” öğreniyoruz.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı’na kazandırdıkları açısından irdelendiğinde, 1981 - 1993 yılları arasında Anabilim Dalı’nın Başkanlığını yürütmüş olan Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel’e göre onun koleksiyoner olma özelliği çok ağırlıklı ve öncelikli görünmektedir;

Feridun Nafiz Uzluk “ana karakteristiği toplayıcı, koleksiyoner olan bir bibliyoman”dır. Yapılan tüm bilimsel araştırmalar, tüm koleksiyonerlerin neredeyse tutku düzeyinde bir toplayıcılık davranışı sergilediklerini göstermektedir. Bu bağlamda Uzluk da çok büyük bir koleksiyoncudur. Göksel’e göre, belki de Konya’daki arşiv ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı’ndaki koleksiyonların varlığını onun hiç evlenmemiş olmasına borçluyuzdur. (Göksel Hoca’ya muhtemelen bunu söyleten, birçok örnekte değerbilmez aile üyelerinin bütün bu değerli materyalin sağa sola savrulması yok olmasına neden olmalarıdır) Onun deyimiyle son derece mütevazı koşullarda neredeyse varyemez hayatı ile geçen bir ömürde FNU eline geçen her değeri kitaba tevhil edip bu büyük birikimi sağlamıştır. Onun en belirgin özelliği koleksiyonerliği ile kurucu öğretim üyeliğidir. Bu kadar seçkin tıp yazmasını toplayabilmek bile başlı başına bir başarı olarak görülmelidir.”

Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, 13 Temmuz 1972’de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden emekliye ayrılır ve 27 Eylül 1974’te 72 yaşındayken vefat eder.

Şimdiki adıyla Tıp Tarihi ve Etik kürsününün 1946’da kurulmasında ve alanında hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde tanınan öncü akademik yapılardan birisi olmasına katkı sağlayan Uzluk hoca, 1935 ve 1971 yılları arasında çok sayıda farklı yayına imza atmış, onların okuyucuyla buluşabilmesine çaba harcamıştır.

Onun otuzbeş yılı aşkın sürede tıp tarihi ve Mevlevilik üzerine yazdığı ulaşılabilen bütün bilimsel ve akademik makaleleri ile gazete yazılarını dört ciltlik bir eser halinde bir

araya getirmek üzere çalışan meslekdaşlarının bu emeği de bir kadirbilirlik örneği olarak zikredilmelidir (Acıduman A, Arda B, Altıntaş A, Baskı için değerlendirmede, 2016).

Yazının sonunda, onun hep değer vererek çalışmalarında öncelik tanıdığı konular arasında bulunan “Selçuklular” ve “Konya şehri”nin ikisini birden ele aldığı 1924 tarihli, yani daha tıp öğrenciliği döneminde yazdığı bir makalesine yer vermek üzere, kalemi Uzluk Hoca’ya bırakmak isterim (Uzluk FN, 1924; Acıduman A, Arda B: 2014).

Uzluk hocanın *Milli Mecmua*’da yayınlanmış “Konya Darüşşifası” başlıklı yazısı Hamdizade Abdülkadir Efendi’ye ithaf edilmiştir. Uzluk, yazının girişinde *Babalık* gazetesinde çıkan “Aksaray’da Darüşşifa” ve “Konya’da Darüşşifa” başlıklı iki yazısına tıp ve tarih çevrelerinden hiçbir cevap gelmemesini eleştirmekte ve üzgün olduğunu söylemektedir. Yazının devamında Abdülkadir Efendi’den bir yanıt alamadığından söz etmekte, darüşşifa hakkında yeni edindiği, *Tezkire-i Aksarâ’i*’de Müinüddin Pervane’nin oğlunun Konya darüşşifasında istihkâma çekildiği bilgisine yer vermekte ve bu darüşşifanın da İnce Minare ile Karatay Medresesi arasında olabileceğini bildirmektedir. Karamanoğulları dönemindeki Şadi Bey Darüşşifası’nın da yıkılmış olan bu yapı üzerinde inşa edilmiş olabileceğini söylemektedir. Ayrıca “Bey Hekim”, “Emir Tabip Ahmed”, “Şeyh Nuredin Bimaristanî”, Tabip Ekmeleddin ve Gazanfer” gibi isimlerden bahsetmekte, o dönemin tıp anlayışı ve tedavilerinden de söz etmektedir.

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİHİ K. UMUM'UNA
ARMAĞANIDIR

Resim 2 - 1940

Resim 2 - 1940

Resim 2 - 1940

Resim 2

İsmail Paşa'nın 1940 yılında İstanbul'da yayınlanan 'Osmanlı Devleti Tarihi' kitabının giriş bölümünde Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren Osmanlı Devleti'nin gelişimini ve Osmanlı Devleti'nin Batı ile ilişkilerini anlatan bir bölüm vardır. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir.

Resim 2

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren Osmanlı Devleti'nin gelişimini ve Osmanlı Devleti'nin Batı ile ilişkilerini anlatan bir bölüm vardır. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir. Bu bölümün başlığı 'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişimi' şeklindedir.

Resim 2 : Milli Mecmuası 1 (14): 222-223, 1340 (1924)

Selçukîler Devrinde:

Konya Dârü'ş-şifâsı

Hamdî zâde 'Abdü'l-kâdir Efendiye ithâf:

Selçuk Türklerinin derin bir yurd 'aşkıyla sevdikleri Anadolu şehirlerindeki 'ilm mü'essesâtı yanında dârü'ş-şifâ, mâr-istân, dârü's-sıhha gibi 'unvânlarla açdıkları 'umûmî haste-hâneleri ve bunlardan haklarında tedkikâtda bulduklarımın isimlerini bir bir gösteren "Babalık"ın 10 ve 13 Kânûn-i evvel 923 nüshalarında münteşir "Konya'da Dârü'ş-şifâ", "Aksaray'da Dârü'ş-şifâ" ser-levhalı iki etüdimin, muhit-i tıbbî ve târîhimizde en ufak bir 'akse-i cevâbiyye uyandıramadığına çok müte'essifim...

Bu, memleketimiz münevverânında, millî târîhimize 'â'id şe'nleri tedkik ve ta'mik fikrinin henüz ibtidâ'î şekline delâleti cihetiyle acıklıdır.

Maa-mâ-fih bu derin lâ-kaydî önünde bedbînliğe ve ye'se düşmeyerek insâniyyet ve medeniyetimizin 'ulvî hâdiselerini neşr itmek yine zevkli ve eglencelidir.

*

* * *

Selçukîler, Anadolu'nun her şehrinde ziyâde Konya'yı sevmişlerdi zira bıraktıkları ve dünki neslin lâ-kaydîsine ragmen yıkılmadan tahrîbden kurtulan birçok kıymetli âbideler, Konya toprakları üzerindedir.

Güzel olmasına, temizliğine dikkat ve gayret sarf ittikleri pâ-yi tahtlarının haste-hânesi var mı idi, varsa nerede idi?

Konya'ya dâ'ir yazılan arkeolojik âsardan okuyabildiklerimde böyle bir kayda tesâdüf itmedim.

Yalnız Babalık'da intişâr iden yazımın sonlarına doğru "Şâdî Beg Dârü'ş-şifâsı olmak üzere ta'rîf idilen mahallenin ismini "saka-hâne" değil "şifâ-hâne" olmalıdır diye-evkâf müdürü begin tekzîbine ragmen-ısrâr etmişdim. Karaman Ogullarına 'â'id olduğu söylenen bîmâr-hâne için 'Abdü'l-kâdir Efendi Hazretleri henüz bir şey yazmadılar.

Anatoli Türk târîhini bir küll hâlinde tedkik için en kıymetli ve eski eserleri dikkatle okumuş, istinsâh etmiş bir gencin ma'lûmâtından itdiğim istifâdeyi kâr'ilerime 'arz ideceğim.

Ümîd iderim ki bu def'a Konya'dan ve Aksaray'dan cevâbsız bırakılmam.

Selçukîler vukû'âtını yedinci 'asr-i hicrînin ilk rub'ına kadar temâdî itdiren "Tezkîre-i Aksarâ'î" isimindeki Fârsî Selçuk Târîhi "Ümerâdan bir zât, Mu'înu'd-dîn Pervâne Beg'in oğlu ile muhârebe itdi, Pervâne-zâde Konya Dârü'ş-şifâsında tahassun eyledi" diyor. Bizce

şu vak'anın bir ehemmiyeti yoktur. Yalnız öğrendiğimiz şey, Selçukîler devrinde tahas-sun idilecek derecede kal'a gibi metin bir dârü'ş-şifânın Konya'da mevcûd olmasıdır.

Selçukîler, yol üzerinde kârvân-serâyaları, kal'alar derecesinde metânet ve rasâneti hâ'iz bir şekilde yaptıklarına nazaran bîmâr-hâneleri de çok sağlam imiş...

Bu dârü'ş-şifâ, nerede idi? Ba'zı ihtimâlât ile yerini ta'yîn kâbil olacak...

Bîmâr-hâne zann idiyorum ki-İnce Minâre ile Karatay Medresesi arasında idi. Hattâ Karaman Ogulları zemânındaki "Şâdî Beg Dârü'ş-şifâsı" içerüsünde kanlı harbler ve mübârezelerle harâb olub yıkılan eski bîmâr-hâne 'arsası üzerinde inşâ edildi.

Şâdî Beg vakfiyesi bu nokta-i nazardan da tedkik idilmelidir. Ahâlî çok defa velî (!) zann itdikleri deliler yurdını unutmadı. "Şifâ-hâne" mahallesi noktalarını gâ'ib iderek "saka-hâne" kelimesi hâlinde resmî kayda geçdi. Fakat müte'akıb nesler oraya "bîmâr-hâne yeri" diye eski ismini muhâfaza itdiler.

Ben buni, İstanbul'daki ihtiyâr tüccârlardan sorub öğrendim. İsteyorum ki Konya'daki Türk Ocacı, Konya'nın şu'ûrlü ve nûrlü gencleri bu mahall ve bu mahalle hakkında ciddî tahkîkâtta bulunarak Türk tıbbına yardım itsinler. Çünkü bu haste-hâne bir doktoru olduğu kadar her Türki de 'alâkadâr ider...

Bîmâr-hâneyi hangi zât ve ne zemân yaptırdı. Vakfiyesi nerede, ne kadar haste isti'âb iderdi, etibbâsı, kehhâli ve cerrâhu, eczâcıları kaç dâne idi?

Merkez haste-hânesinin ser-tabâbetinde hangi zevât bulundu?..Tedâ'i-i efkârın muhayyilenize da'vet ideceği birkaç su'âllerin bir tek cevâbı var: zulmet ve mechûliyyet!..

Ölümden sonra beşer, ma'den ve gâz hâlinde nâtûra inkılâb iderken birçok hâtıraları da berâberce gâyb oluyor. 'Acebâ fikrler hangi şekilde bulunuyor bilen var mı?

İnkılâblar, furtunalar mermer taşlardaki yazı ve hakkları, heykelleri, binâlardaki çinî, renk ve çizgiyi o kadar tahrîb idiyor ki en ma'mûr bir şehir veyâ küt'a, bir çöl gibi rûhsuz harâbeler gibi kasvet-engîzdir...

Ba'zân bu cins hastelerin dimâğları ve cümle-i 'asabiyyeleri hâricî bir te'sîre ugramamışdır. Fakat bütün hücreleri artık melekât-ı 'akliyyenin makarrı degildir. Hücerât-ı dimâgiyye yıkılmış bozulmuş binâlar taşlar gibi karma karışık ve âhenksiz, harâbdır...

Yine ihtimâl ile yazıyorum, dârü'ş-şifâda hekimlik idenlerden birisi, İnce Minâre'nin arkasında çinîlerle müzeyyen zarîf câmi'î içerisindeki türbede yatan "Beg Hekîm" idi.

Bu zâtın ârâm-gâh-ı uhreviyyesinde asâlet-i irsiyye ile hazâkat-ı tabiiyye okunuyor. Fakat hüviyyeti, ismi gibi nâ-ma'lûm. Mevlevîlîgin târihini Fârsca "Menâkübü'l-'Ârifin" kitabıyla tedvîn iden Eflâki Dede, eserinin nihâyetde "Emîr Tabîb Ahmed" diye bir zâtından bahs idiyor.

*

* * *

Emîr kelimesini “beg” gibi asâlet mukâbili kabûl idersek ismi mechûl hekîm ‘acebâ bu zât mı? İhtimâl. Eflâki Dede menâkıbında “Şeyh Nûrî’ d-dîn Bîmâristânî” ismiyle bir zât ta’rîf idiyor. Bu, Konya’ya gelmiş, fakat Sultan Veled’i ziyâret itmemiş. Sultan Veled, o bîmâristandan geliyor, tabibin hasteye gitmesi lâzımdır diye Nûrî’ d-dîn’in yanına gitmiş, zann idersem bu “Nûrî’ d-dîn Bîmâristânî” Selçuk haste-hânelerinin ‘umûmî müfettişi idi.

Selçuk serâyının ve Konya’nın nâm-dâr ve hâzık iki hekîmi var: Tabib Ekmelü’ d-dîn ve Gazanfer. Hiç şübhesiz haste-hâneye devâm iderlerdi.

Selçuk mi’mârlarının severek yaptıkları taş oymalar, kabartma çiçekler ve çini üzerindeki temîz ve asil renklerin âhengine bürünen divârlar, beyzî kemerler, kubbelerle yükseldiğine kuvvetle ihtimâl virdiğim-çünkü mevcûd olanlar bana bu fikri ilhâm idiyor-’uzv u rûhî hasteler yurdu, elbette güzel ve ilahî bir mü’essese idi.

Şarkın en yüksek sîmâ-yı dehâ ve tıbbisi İbn Sinâ ve Hipokrati ‘aynî zevk ve dikkatle okuyan bîmâr-hâne hekîmleri, dört hilt (dem, safrâ, balgam, sevdâ) ın fesâdında görülen maraz-i tezâhürâtı hangi devâlarla eyiletmege uğraşırlardı?

En başda nebâtî ‘ilâclar ve emrâz-ı ‘akliyye hasteleri için de “Eftîmûn” isminde bir terkîb vardı.

Ve belki Anadolu muhît-i zevk-i tasavvufisine “ney” ve “rebâb”, “kuddûm” ve şî’rî bir ses ve yenilik getiren Mevlânâ’nın kudsî sözleri, haste koguşlarının tavanları altında inlerdi. Belki ba’zı hasteleri soguk duşlarla tenbih, mânyâkları da ılık banyolarla teskîn iderlerdi. Mâzînin unutkan ve karanlık hâtırasından rûhuma dökülen mübhem, muzlim ihtisâslarla kalbim bunalıyor. İstedim ki fazla ma’lûmâtı bulamayanlar “dâ-i buhr” nöbeti geçiren hasteler kadar ıztırâb çekerler.

Muztarib beşere şifâ ve sükûn va’d iden ‘azîz hekîm, sen neredesin ve ‘ilâcın hangisidir?

Üsküdâr: 15 Nisan 924

Tıbb müntesiblerinden

Feridun Nafiz

KAYNAKLAR

- 1 Aciduman A, Arda B: Feridun Nafiz Uzluk'un eserlerinde Selçuklu dönemi: Analitik bir değerlendirme. M. Metin Hülagü, Abdulkadir Yuvalı, Ali Aktan, Erhan Yoska, Muhittin Kaşaşahin (Yayına Hazırlayanlar). Erciyes Üniversitesi Türk Dünyası Araştırma Merkezi, I. Uluslararası Selçuklu Sempozyumu, *Selçuklu Tarihi, Bilim ve Düşünce* (Bildiriler), 27-30 Eylül 2010 Kayseri. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014, s. 1-13.
- 2 Aciduman A, Arda B, Altıntaş A; *Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk'un Toplu Makaleleri (I-IV)*, Dört Cilt, Türk Tarih Kurumu, Ankara (Basım için değerlendirme aşamasında)
- 3 Arda B: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı'na yaptığı katkılar açısından Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk. İçinde; Selçuk Üniversitesi X. Millî Mevlâna Kongresi, 2-3 Mayıs 2002, Konya -Tebliğler, Cilt II, *Doğumunun Yüzüncü Yıldönümünü Anısına Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk Armağanı* (Editörler H. Karpuz, Y. Şafak, Y. Öz, N. Şimşekler, O. Eravşar), s. 19-24, Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası, 2003.*
- 4 Arda B: Atatürk Türkiye'sinin ilk tıp fakültesinin kuruluşu: Ankara Tıp Fakültesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 49: 1- 6, 1996.
- 5 Uzluk F. Nafiz: Selçukiler Devrinde: Konya Darüşşifası. *Millî Mecmua*, 1 (14): 222-223, 15 Mayıs 1340 [15 Mayıs 1924]

---

* Bu yazı, ağırlıklı olarak, yazarın 3 numaralı kaynakta bibliyografik bilgileri bulunan metin temel alınarak hazırlanmıştır.